

GEROVĖS VALSTYBĖ:
kas tai?*

DALYVAUJANČIOS INSTITUCIJOS

EVOLIUCIJA (STADIJOS)

RIZIKOS, kurias reikia suvaldyti/apmašinti

Visuomenė per VALSTYBĘ: naudą gauna ne tik vargšai, bet ir vidurinė klasė

Visuomenė per PRIVAČIAS iniciatyvas

Gerovės valstybė #0: iki modernių GV ir iki valstybių aplamai

Gerovės valstybė #1: progresyvistai

Gerovės valstybė #2: neoliberalai ir neokonservatoriai

Gerovės valstybė #3: modernūs progresyvistai vs. išsigandę neoliberalai

Su DARBU/PAJAMŲ NESTABILUMU susijusios

KITOS rizikos

- (Means-tested) Socialinė parama vargšams (siaura GV) (pinigais+natūra)
Socialinės paslaugos
- Socialiniai draudimo fondai (platesnė GV)
Rinkas reguliuojančios institucijos^ (plati GV)
- Viešai teikiamų privačių+ viešųjų prekių teikimo mechanizmai (plati GV)
- Žmogaus teises įtvirtinančios/ginančios institucijos (plati GV)
Lygesnės starto sąlygos

- Pats (socialinis mobilumas, meritokratija...)
(Išplėstinė) šeima
- Bažnyčia (socpaslaugos) NVO (labdara)
- Filantropai
Kapitalistai (dažnai iš darbuotojų kišenės ar per mokesčių lengvatas)
- Užsienio institucijų pagalba

- Bendruomenė gamyboje/paskirstyme: ne rinkos santykiai, dovanų sistema
- Bendruomeninė žemė (commons) leidžia prasimaitinti
- Bažnyčia
Geranoriški valdovai („duonos ir žaidimų“)
- Poor laws (UK, 1536)

- Idėja: laissez-faire kapitalizmo socialinių pasekmių apvaldymas
- Idėja (marksistai): GS kaip elito savišaukos priemonė
- Reformos: DB socialinis draudimas+socparama MASĖMS industrinėj epochoj
- Progresyvistai: Bismarck, Roosevelt, Beveridge, Keynes...

- Idėja: GV demontavimas, blame the victim, E vs E
Bedarbių armija, gig economy/working poor
- Idėja (neokon-ai): galias atgal bendruomenėms, NVO, bažnyčiai etc.
„The great risk shift“
- Neoliberalai: pajamas privačiam finansų sektoriui... (DC, 401(k) Corporate welfare/dual
- ...pridengiant "asm. atsakomybės,"/„šeimos vertybių“ ir "pasirinkimo" retorika

- Postkeinsistai : tikrai visiškai užimtumas/ darbo garantija
Efektyvumas IR Equity^^
- Progresyvistai: „the great risk shift“ padarė visuomenės mažiau saugias, nepasiekia tikslų
- Progresyvistai: laimės ekonomika (santykinių pajamų, nelygybės, teisingumo vaidmuo...)
- Davoso elitai: universalios bazinės išmokos robotizacijos+AI +RI epochoj

- Mokesčių/transferų /viešųjų programų progresyvumas/ dosnumas/taiklumas**
- Sveikata (visuotinis, įperkamas draudimas)
Nedarbas/invalidumas
- Motinytė
Našlystė/skyrybos
- Shiller Macro Markets (NT kainos, klimato kaita ir kitos išdaigos, terorizmas...)

- Pensijos: tolydus vartojimas gyvenimo cikle***
- Anuitetai: „per ilgo“ gyvenimo rizika
Gyvybės draudimas: per trumpo gyvenimo rizika
- Šeimos politika: didelės išlaidos vaikų auginimui/lavinimui
- Būsto (įperkamo) politika: žemės renta, zoning laws, macroprou...

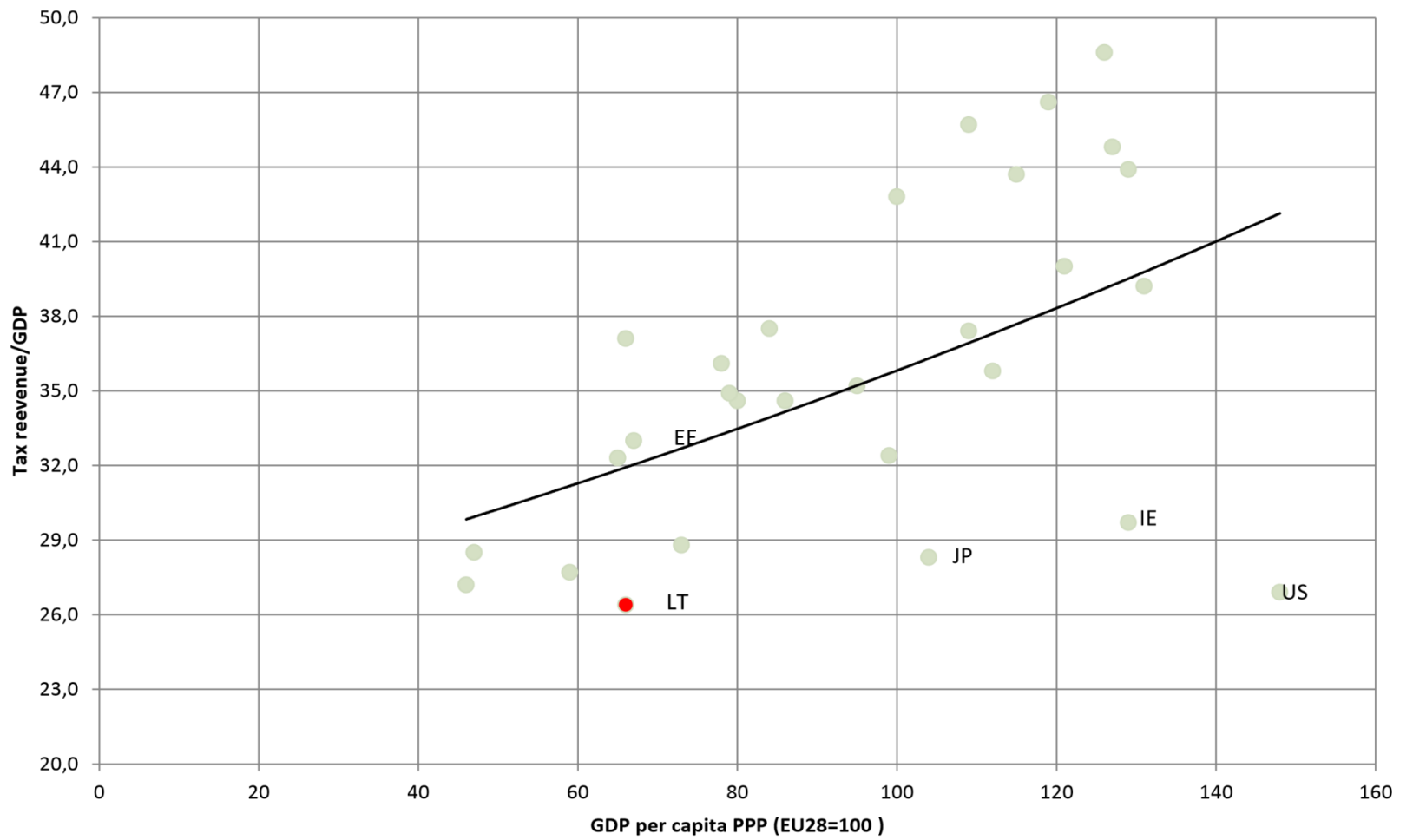
*Tai nereiškia, kad viską šioje srityje atlieka viešosios institucijos, nes daug ką daro ir privačios. Tiesiog, tai valstybė, kurioje gera gyventi.

** Plačiau žr. http://www.ekonomika.org/Econlib/rk_mok_ref_kryptys_2014.pdf

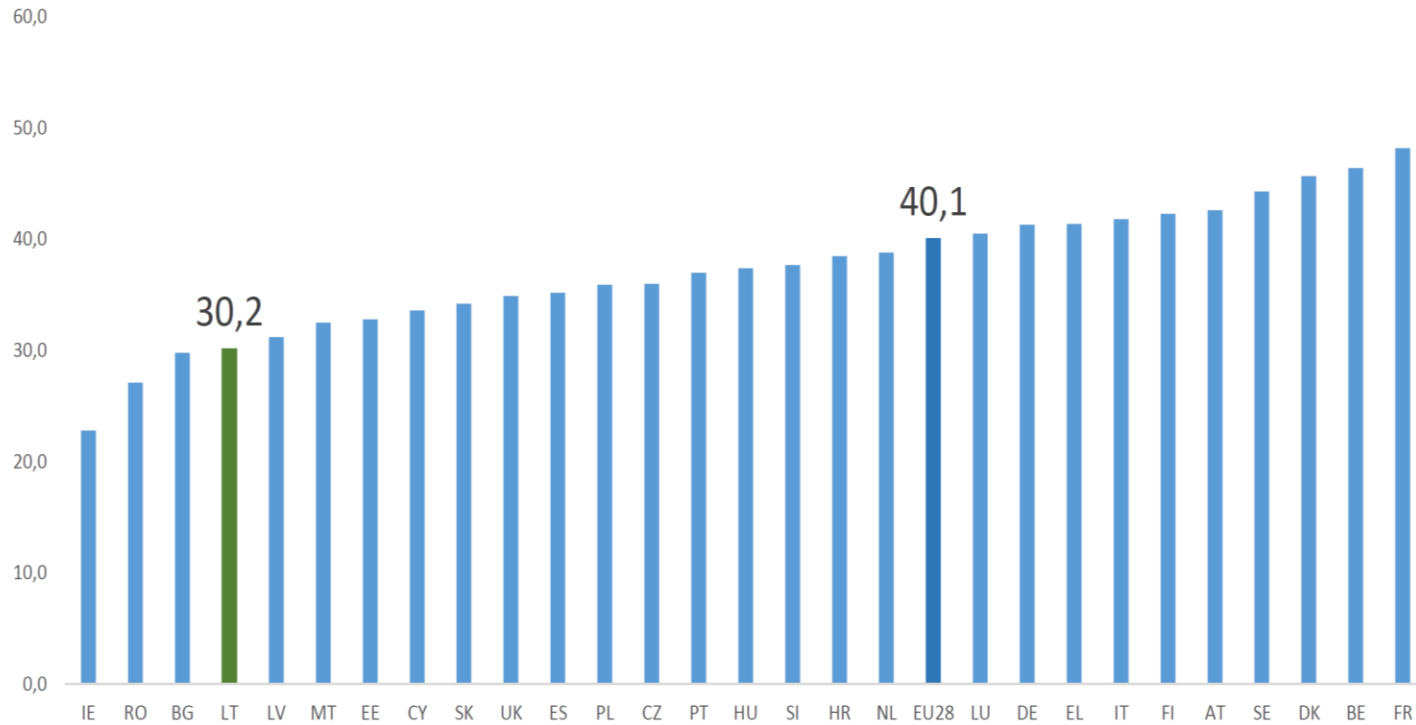
*** Apie 6 pakopas žr. http://ekonomika.org/Econlib/rk_ss_system_2018.pdf

^ Makroekonominės politikos (fiskalinė, monetarinė, pajamų...), darbo rinkos politikos (minimali alga, DK...), žemės ūkio/industrinė politikos, finansializacijos (nesu)valdymas, nuosavybės teisės, centrinis planavimas...

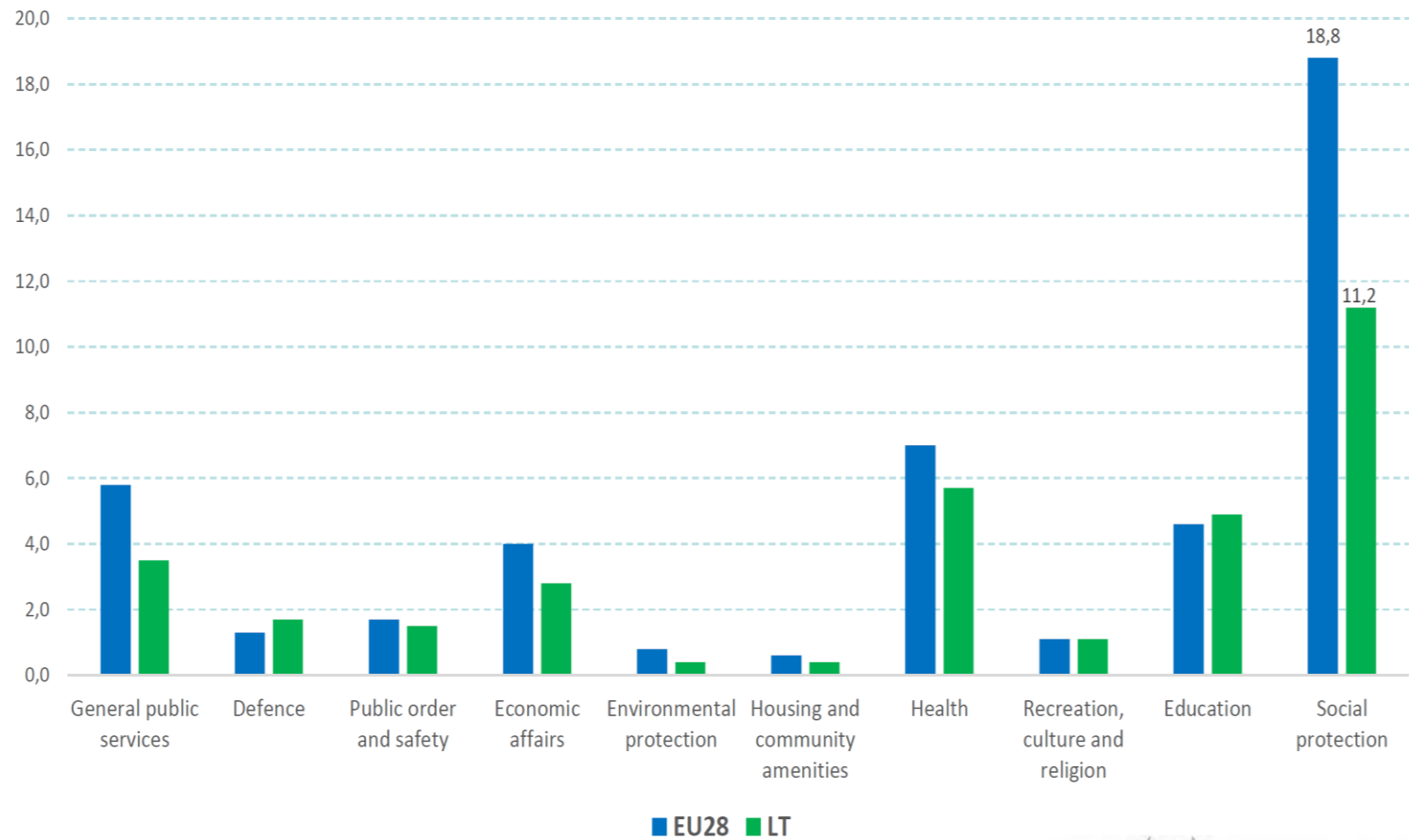
^^ Plačiau žr. http://ekonomika.org/Econlib/rk_inequality_map_2017.pdf

Total receipts from taxes and social contributions , % of GDP, 2018

General government expenditure by function, % of GDP, 2017

Intarpas 2.1. Kiek pinigų reikia adekvačioms mokytojų (medikų, policininkų, biurokratų etc.) algoms, nepamirštant efektyvumo?

Kiek per metus Lietuvai reiktų eurų, kad:

- mokėt mokytojams adekvačius atlyginimus,
- bet nepamirštant ir efektyvumo?

Apskaičiavimui reiktų naudoti šią formulę:

$$W^{tot} = 12n^{mokyto}W = 12 \frac{n^{mokyto}}{n^{mokslo}} n^{mokslo} (k \cdot W^{vidut}) = 12 \frac{50}{500} 500(1.5 \cdot 1) = 900$$

kur:

W^{tot} – metinis algų fondas (mln. EUR)

12 – mėnesių metuose skaičius

n^{mokyto} – mokytojų skaičius (tūkst.)

n^{mokslo} – moksleivių skaičius (tūkst.)

W – vidutinė mokytojo alga (tūkst. EUR)

$s = n^{mokyto} / n^{mokslo}$ – protingas, efektyvus ir siektinas mokytojų/moksleivių santykis

k – siektinas ilgalaikis vidutinio mokytojo algos ir šalies algų vidurkio santykis

Pavyzdžiui, jei siekiame 1-o mokytojo 10-čiai moksleivių; alga už vidutinę turi būti didesnė 1,5 karto; turim 500 tūkst. moksleivių → per metus reikia 900 mln. EUR algų fondo.

Kaip modeliavimo pagalba bešališkai optimizuot, tarkime, mokyklų ar ligoninių tinklą
žr. 2017.03.06 prezentaciją „(Mokyklų, ligoninių etc.) tinklo optimizavimo modeliavimas + atviras programinis kodas“

[http://ekonomika.org/Econlib/rk_mokyklos_2017.pdf]

Iš kur gaut protingus koeficientus s^* ir k^* ? Iš OECD, į kurią Lietuva įstojo, bazių! Juk ten pasaulio kolektyvinis protas, jei trūksta savojo 😊

Tada korekcijos iki geros, tvarios pusiausvyros (efektyvumas + finansavimo adekvatumas) **planas** turi numatyti (palaipsnį) artėjimą prie optimalių reikšmių:

$$s_{t+1} = a(s_t - s^*)$$

$$k_{t+1} = b(k_t - k^*)$$

a, b – korekcijos greičio parametrai.